Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 30 Montgomery St
Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237
(201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК XC. Ч. 29. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 15-го ЛЮТОГО 1983 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, FEBRUARY 15, 1983 No. 29. VOL. XC.

ВІДБУЛОСЯ ВРУЧЕННЯ НАГОРОД АНТОНОВИЧІВ

Ню Йорк, Н.Й. (О.К.). — В суботу, 5-го лютого ц.р., тут у приміщеннях Українського Інституту Америки, відбулося врочисте вручення нагород за літературну і наукову працю, видану в роках 1981 і 1982.

В урочистості взяли участь фундатори нагород Омелян і Тетяна Антоновичі, члени жюрі Юрій Шевельов, Богдан Рубчак, Іван Фізер і Роман Шпорлюк, як також Орест Субтельний, нагороджений за свою монографію „The Mazepists: Ukrainian Separatism in the Early Eighteenth Century".

Як було вже повідомлено раніше і що проголосив урочисто голова жюрі проф Юрій Шевельов, літературну нагороду признано Василеві Стусові за його поезії, друковані в журналах, що складають збірку „Палімпсести". В залі пишався фотопортрет неприсутнього поета, а грошову нагороду у висоті 5,000 долярів зложено на окремому конті, яким завідує спеціяльна кураторія.

Після вступних слів фундатора О.Антоновича і голови жюрі проф. Ю. Шевельова, довшу доповідь про творчість Василя Стуса виголосив з питоменною йому ерудицією проф. Б. Рубчак.

Присутнього на залі другого нагородженого, відомого вже широко молодого науковця проф. О. Субтельного, представив проф. Р. Шпорлюк і подав коротко наукову кар'єру нагородженого, переплітаючи своє слово міркуваннями на тему важливости для науки таких фундацій поодиноких осіб, а не інституцій. Він теж підкреслив символічність, яку добачується у тій нагороді, що її отримав цей перший докторант української катедри в Гарвардському університеті.

Вкінці останнім забрав слово нагороджений О. Субтельний. Він дякував особливо фундаторам Омелянові і Тетяні Антоновичам, які дійшли до такого корисного висновку, що найосновніша тепер є справа допомоги українській науці у вільному світі. Студіюючи життя Григора Орлика, він дійшов до переконання, що найбільше тривалі надбання кожної еміґрації є в ділянці науки, і це спонукало його до наполегливої праці і саме у тому напрямі. Він вдячний, що це належно вміють оцінити.

Спеціяльну грамоту і грошову нагороду одержав О. Субтельний з рук фундаторів О. і Т. Антоновичів.

Заключне привітання нагородженим та фундаторам від Українського Інституту Америки передав член Управи і голова Програмової комісії інж. Володимир Гнатківський; опісля присутні учасники цієї імпрези перейшли на перекуску та безпосередню виміну думок з нагородженим, його дружиною, фундаторами і членами жюрі.

В Нюарку вшанують Патріярха

Нюарк, Н.Дж. — Парафія української католицької церкви св. Івана Хрестителя відзначить в четвер, 17-го лютого ц.р., 91-ті роковини від дня народження та 20-ліття звільнення Блаженнішого Патріярха Йосифа Сліпого з большевицької каторги.

В четвер, в год. 7-ій увечері, буде відслужена Благодарственна Свята Літургія в наміренні Ювілята, а після Літургії в церкві відбудеться релігійно-святочний концерт.

В програмі концерту святочна промова, виступ хорів церкви св. І. Хрестителя та Капелі Бандуристів „Гомін" і деклямації шкільної молоді.

Л. Крупа вдало деб'ютувала в Ню Йорку

Ню Йорк, Н. Й. (л.о.). — Молода піяністка Лариса Крупа вже концертувала по різних містах Америки, Канади та Европи після здобуття магістерського диплому з Пібоді консерваторії і дальших студій із визначними професорами. Концерт в середу, 9-го лютого ц.р., був її деб'ютом в Ню Йорку. У добре збалянсованій програмі, крім поданих на програмках творів Бетговена, Рахманінова, Равеля і Ліста, піяністка виконала ще Шопена Ноктюрн ч. I.

Коли речитальна заля славного Карнеґі Голл ще ніколи не була виповнена на деб'юті, цим разом всі квитки були розподані, то й багато осіб, навіть з далеких околиць, вже не могли дістатись на залю. Заіснувало заворушення, так що була викликана аж сторожа безпеки. Після перерви до залі, де були виповненні всі 400 місць, допущено ще тільки 20 осіб на стоячі місця.

Майже половина публіки — це українці; друга половина — це різні особи з американського музичного світу, піяністи, які є тут на турне з інших країн, та любителі музики. Публіка тепло вітала Ларису Крупу, яку після концерту мала нагоду зустріти у спеціяльній залі в Карнеґі Голл, а пізніше на гостині в Українському Інституті Америки.

Люба та Іриней Жуки концертують в Монтреалі

Монтреаль, Кве. — Музичний факультет університету МекҐілл в Монтреалі влаштовує в п'ятницю, 25-го лютого ц.р., в год. 8:00 вечора, черговий концерт піяністів Люби та Іринея Жуків, які виконають ряд нових творів для двох фортепіянів. Концерт відбудеться в концертовій залі Поллак, при 555 вул. Шербрук Захід.

Центральними точками програми цього концерту будуть дві прем'єри: світова прем'єра твору українського композитора з Парижу, Маріяна Кузана: „Діяхроні" (1980), та монтреальська прем'єра твору канадського композитора, Дейвида Кіна: „Фантазі" (1982). „Фантазія для двох фортепіянів, 1982", присвячена Любі та Іринеєві Жукам, була написана для їх концертового турне в Европі в 1982 році.

До програми концерту входять ще такі твори: „Соната" (1970) Юрія Фіяли, „Капріччіо" (1964) Майкела Бейкера та „Квінтет" Роберта Шумана, „Андante з Варіяціями", оп. 46, для двох фортепіянів, двох віольончель та ріжка, з участю Христини Мельник та Франсуа Мальо (чельо) та Жана Ґудро (ріжок).

В КЕРГОНКСОНІ ВІДЗНАЧАТЬ 91-ЛІТТЯ ПАТРІЯРХА ЙОСИФА

Керґонксон, Н.Й. (С.Б.). — Місцевий Відділ Українського Патріярхального Товариства влаштовує відзначення 91-ліття з дня народин Патріярха Йосифа і 20-ліття звільнення з каторги на волю, що відбудеться в неділю, 20-го лютого ц.р., в залі церкви св. Трійці після Служби Божої. В програмі святкова доповідь ред. Миколи Галіва, виступ місцевого хору під диригентурою д-ра Олега Волянського і обід.

ЖИДИ В ЗСА НЕ ДУЖЕ ДОПОМАГАЛИ ЖЕРТВАМ ГОЛОКОСТУ

Ню Йорк, Н.Й. — Тимчасовий звіт американсько-жидівської комісії про Голокост стверджує, що жиди в ЗСА були дуже повільні у своїй реакції на долю европейських жидів під нацистською окупацією і ніколи не змобілізували всіх своїх сил, щоб рятувати мільйони загроженого жидівського населення в Европі під час Другої світової війни.

Тимчасовий звіт у цій справі підготовив бувший суддя Верховного Суду Артур Дж. Ґолдберґ, голова комісії, і представив його членам цієї комісії. Американсько-жидівська комісія для розгляду Голокосту була встановлена в 1981 році з ініціятиви деяких американських жидівських провідників, щоб „об'єктивно прослідити акцію і поставу американсько-жидівських провідників в роках переслідування жидів в европейських країнах".

Теперішній звіт виразно доказує, що американські жиди не зробили всього, що можна було зробити, для допомоги і рятування переслідуваних в Европі. Пояснюють це тим, що жиди в Америці прямо не вірили, що така величезна акція на знищення жидів в Европі можлива, і тому на неї не реаґували відповідно. Стверджують, що жидівські провідники були дуже обережні у своїй акції допомоги. В тому часі жидівські організації мали бути куди слабші так чисельно, як і фінансово, та не вміли представити відповідно цілого розміру катастрофи жидівського населення в Европі американським урядовим чинникам. Хоча це пояснення у звіті має оправдати слабу поміч, яку давали жиди своїм землякам, частина жидів, зацікавлених у теперішньому звіті, уважає, що він хоче за всяку ціну виправдати жидівських провідників в ЗСА з часів Другої світової війни, а тимчасом, коли б вони були справді всеціло включилися в рятування переслідуваних нацистами, можна було б багато з жертв врятувати від неминучої смерти.

Як відомо, в серпні минулого року відомий жидівський багатир Джек Айснер, який фінансував працю Комісії для розгляду Голокосту, відтягнув свою грошову допомогу комісії, уважаючи, що звіт не об'єктивний у своїй першій редакції. Але в половині січня комісія почала продовжувати працю, коли А.Ґольдберґ особисто запевнив про об'єктивність і грошову допомогу для виготовлення цього звіту. Також він і члени комісії заперечили, що деякі жидівські організації і провідники робили на них натиск, щоб звіт „злагіднити", коли йдеться про осудження ролі жидів в ЗСА в часі подій в Европі.

Автори звіту бороняться, що вони хотіли в теперішній редакції своєї праці представити вірно ситуацію, в якій перебували жидівські організації ЗСА у часі Другої світової війни, і мати зрозуміння для пасивности жидів в акції допомоги. З тієї причини звіт також інформує, що в порівнянні з жидівськими організаціями, християнські організації в ЗСА, за виїмком нечисленних одиниць і релігійної групи Квейерів, робили ще менше, щоб рятувати християнські жертви нацизму. Звіт навіть подає, що жидівські організації і жидівські фонди допомагали християнським втікачам з нацистської Німеччини, які опинилися в ЗСА.

Звіт подає точно, що та скільки робили поодинокі жидівські організації для допомоги жертвам нацизму, і при тому вияснює, що нібито в тому часі жиди в ЗСА думали, що шириться в Европі ще одна „хвиля антисемітизму", яка може трохи сильніша як минулі, але що її вдасться перетривати.

РЕҐЕН ВІЗЬМЕ ДО УВАГИ ТИМЧАСОВИЙ ПЛЯН

Вашінгтон. — Президент Роналд Реґен погодився розглянути рекомендації лідерів союзників, щоб Президент запропонував компромісовий плян Советському Союзові щодо зменшення в Европі кількости ядерних ракет середнього засягу.

Президент Реґен наполягав на повному знищенні таких ракет.

Офіційні особи Білого Дому заявили, що в п'ятницю, 11-го лютого, віцепрезидент Джордж Буш зараз після приїзду із Західньої Европи сказав Президентові, що декілька лідерів союзних держав висловили бажання полагодити питання зменшення ракет шляхом „тимчасового рішення".

Одна офіційна особа Білого Дому сказав, що повідомлення Буша з Европи підготовили Адміністрацію до необхідности розглянути можливість тимчасового підходу. Ця особа підкреслила, так само, як і Буш у своєму виступі на талебаченні в неділю, 13-го лютого, що покищо не відомо, яке рішення прийме Президент або коли таке рішення буде прийняте.

Віцепрезидент Буш повідомив Президента, що, пропонуючи тимчасове рішення, Президент допоможе союзникам переконати свої парляменти в тому, що ЗСА дійсно роблять серйозні зусилля, щоб осягнути угоду з СССР про обмеження озброєнь в той сам час, коли продовжується розробляти пляни розміщення американських ракет в Европі, якщо не буде досягнуто угоди.

В телевізійному інтерв'ю Буш сказав: „Я довірочно повідомив Президента, і він вирішить, чи ми повинні зробити щось додатково, щоб заохотити Советський Союз зробити те, що вимагають від нас".

Дотепер Адміністрація президента Реґена притримувалася так званого нульового варіянту. Згідно з таким пляном ЗСА відмовилися б від розміщення своїх 572 нових ракет типу Першінґ-2 і кружляючих ракет у декількох европейських країнах у кінці цього року, якщо СССР погодиться забрати всі свої 340 ракет типу СС-20 з Европи і Азії і 240 старих ракет типу СС-4 та СС-5. Як відомо Юрій Андропов, советський лідер, відкинув таку пропозицію.

Обговорюють можливості праці для безробітних

Вашінгтон. — Провідники Демократичної партії і представники Білого Дому відбули конференцію під кінець минулого тижня в справі наглої допомоги у можливостях праці для безробітних. У висліді її є надія на повну співпрацю Законодавчих тіл і Уряду, хоча раніше видавалося, що саме та справа буде темою великих непорозумінь в новому Конґресі.

Вислід конференції уважають дуже добрим початком, хоч остаточний плян вимагає ще багато узгіднень.

Як інформують, на конференції, яка відбулася в приміщеннях речника Палати Репрезентантів Томаса О'Ніла, представники Президента запропонували призначити на ціль публічних робіт, які дадуть працю безробітним, 4 більйони долярів, а демократи бажають 5 до 7 більйонів. Також речники Президента запевнили приспішення початку тих робіт на можливо найближчий час, хоч первісно було розпляновано переводити публічні роботи при поправі доріг і мостів у декількох роках. В додатку теперішня пропозиція Уряду включає гуманітарну допомогу у формі прохарчування і приміщення для безробітних; ще минулого тижня Президент запевняв, що ця допомога є тепер вистачаюча, оданак у конференції піднесено знову цю справу. Республіканські представники остерігали Президента, що й вони будуть голосувати за поширенням такої допомоги, зокрема тепер зимою, коли постійно показують у телевізійних новинках довгі черги безробітних, що чекають на гарячу страву у безплатних кухнях.

Конференція представників Демократичної партії і відпоручників Президента з Дейвидом А. Стокменом на чолі була несподіванкою і ніхто її не заповідав. Вона була наслідком порозуміння Р. Реґена з Т. О'Нілом під час розмови у Білому Домі минулого тижня.

У світі

НЕПІДТВЕРДЖЕНІ ВІСТКИ ходили серед дипломатів у Вашінґтоні, що Анатолій Добринін, який вже дуже довго займає свій пост у Вашінґтоні, тепер покине його і повернеться до Москви, але такі вістки заперечили під кінець минулого тижня советські та американські офіційні особи. Владімір Мікоян, речник советського посольства, сказав: „Немає жадних познак, що посол Добринін відходить. Слухи про його відхід розповсюджується кожного року. Вони є неправдиві".

ТРЬОМ КАТОЛИЦЬКИМ СВЯЩЕНИКАМ забрали в Римі пашпорти за порушення закону про оподаткування бензини. Вони можуть стати також перед судом у зв'язку зі скандалом порушенн закону про оподаткування бензини. Серед трьох священиків є Донато де Боніс, секретар і друга по важливості клерикальна офіційна особа Ватиканського банку. Справа, яка тривала з 1973 по 1980 рік, включала працівників митниць, які підробляли документи, щоб пропустити висококтанову бензину замість низькооподаткуваної ропи для опалу.

УРЯД ПРЕЗИДЕНТА ФІЛЛІПІН Фердинанда Маркоса послав 2,000 військ у протинаступ проти комуністичних повстанців у південній частині Філіппін. Генерал Фідель Рамос сказав кореспондентам, що три нові батальйони були послані на допомогу трьом батальйонам морської піхоти, які були розбиті два тижні тому.

МІНІСТЕРСТВО ЗАКОРДОННИХ справ Данії повідомило, що високий советський дипломат Євгеній Моторов був визнаний „персона нон ґрата" і висланий з Данії. Його обвинуватили у шпигунстві, і йому дали 14 днів на залишення Данії. Моторов був першим секретарем советського посольства в Копенгаґені і намагався дістати відомості про передову військову техніку.

АНГЛІКАНСЬКА ЦЕРКВА в Британії звернулася минулого тижня до народу Британії з закликом засудити використання першими ядерну зброю, але відкинула вимогу однобічного роззброєння Британії. Після чотиригодинних дебат правлячий сидон офіційної британської протестантської віри 336 голосами проти 100 відкинув пропозицію знищити ядерну зброю. Але 550-членний Англіканський синод, який об'єднує священиків і світських прийняв компромісний заклик до всіх ядерних держав — формально відмовитися від застосування ядерної зброї першими.

СЕКРЕТАР ОСВІТИ ТЕРРЕЛ БЕЛЛ заявив на днях, що Америка мусить „драматично змінити" виховні пріоритети щоб підкреслити велике значення таких наук, як математика і стислі науки, якщо Америка має вести перед у власній обороні. Нарікаючи на брак вчителів, Белл твердив, що в СССР всі студенти мусять брати математику і стислі науки щонайменше п'ять років. В Японії ці предмети є обов'язкові у навчанні тоді, коли в Америці менш як 20 відсотків ґрадуантів зі середніх шкіл студіювали фізику, а 40 відсотків із таких ґрадуантів студіювали хемію.

В Америці

КОМІСІЯ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ знищила копії документів, які не хоче передати комісії Палати Репрезентантів. Оригінали їх є однак добре хоронені у зв'язку зі справою, яка тепер є в судовому розгляді.

ОБИДВА КОЛИШНІ ПРЕЗИДЕНТИ Джіммі Картер і Джералд Форд ствердили тепер, що найтяжче в їхній праці на пості президента було осягнути порозуміння із членами законодавчих тіл. Вони також думають, що саме ті члени мусять мати більше зв'язку з пересічними людьми, а не базуватися у своїх рішеннях на пресі і опитуваннях.

ДВОХ ЛІКАРІВ ДЕРЖАВНОЇ АҐЕНЦІЇ, що стежить за харчами і ліками, боронять на сторінках мидичного журналу вакцину проти гепатиту Б. Вони уважають, що вона безпечна помимо того, що загально побоюються, що вона може викликувати заник відпорности організму, який доводить до нової грізної недуги.

ОДИН З ГРУПИ ІНЖЕНЕРІВ, що досліджує правила відносно атомової зброї, змінив свій погляд щодо нуклеарної станції в Шоргем на Лонґ Айленді і уважає, що вона не є безпечна для оточення. Його заява може змінити даний вже дозвіл на таку станцію.

СТЕЙТОВИЙ СЕНАТОР В НЮ ДЖЕРЗІ Джан Т.Ґреґоріо був покараний гривною 10,000 долярів і два роки завішеного ув'язнення за це, що затаїв свою співучасть у власності двох т. зв. „ґо-ґо" барів.

ҐУБЕРНАТОР МАРІО КВОМО вперше після перебрання свого посту відвідав західню частину нюйоркського стейту, де особливо високе безробіття. Хоча в загальному його пропозицію бюджету піддержують, у Баффало протестували проти неї прилюдно.

ВЛАСНИК БАРУ НА ЛОНҐ АЙЛЕНДІ стоїть перед обвинуваченням за продаж пива 18-річному футболістові із С.В.Повст коледжу, який після того згинув у автомобільному випадку. Це один з перших випадків такого суду, від коли в стейті Ню Йорк піднесли вік для пиття алкогольних напитків з 18 на 19 років. Власникові бару грозить один рік в'язниці і 1,000 долярів кари.

АРХИПАСТИРСЬКЕ ПОСЛАННЯ

СОБОРУ ЄПИСКОПІВ УКРАЇНСЬКОЇ АВТОКЕФАЛЬНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ У 50-ЛІТТЯ ВЕЛИКОГО ГОЛОДУ В УКРАЇНІ

Господи почуй молитву нашу, і голосіння наше нехай дійде до Тебе (Псалом 101.2).

Улюблені Брати і Сестри!

П'ятдесят років тому Україна переживала небувалий до того часу в її історії — ані в якій іншій історії — голод. Голод той не був спричинений неврожаєм, до нього довела свідомо Москва, щоб знищити населення України, а найбільше її селянство. Московська комуністична влада забрала у наших хліборобів усе зерно, худобу, все необхідне для харчування, не залишаючи їм нічого. Голод почався восени 1932 року, а до найвищих меж дійшов на весні 1933 року.

Не маючи що їсти, люди пухли, мерли у своїх селах і на вулицях недалеких міст, куди йшли за скибкою хліба та порятунком. Зойки і ридання наповнювали Україну, бож вимирали цілі села, у яких доходило і до людоїдства. Про жах голодової смерти знає лише той, хто бачив її на власні очі, — ще й сьогодні є такі між нами.

Люди переживали й душевні муки, бачучи, як конають у муках їхні найближчі. Мучились люди і вмирали за їхню любов до Бога, до своєї Батьківщини, до своєї, їхнім потом скропленої землі... Саме за це Москва прирекла їх на знищення.

Сьогодні, коли в якій країні дійде до голоду, то світ поспішає з допомогою, висилаючи в голодуючу країну харчі й медичну допомогу. Про такий голод знає увесь світ. Але про жахливий голод в Україні тодішній світ майже не знав. Подбала про це облудна Москва та її прислужники в інших країнах світу.

У наслідок голоду згинуло в Україні, як подають достовірні дослідники, понад сім мільйонів людей, в тому найбільше старших віком та дітей і немовлят. Москва ж запевняла, що голоду немає, що Україна втішається добробутом...

Нині, у п'ятдесяті роковини страшної трагедії нашого народу, ми покликані голосно про неї промовити і пригадати про неї всьому світові. Для цього ми мусимо використати чужомовну пресу, видаючи водночас спеціяльні публікації та влаштовуючи жалобні маніфестації. Нам не вільно мовчати!

Тож, Дорогі й Улюблені, у глибокій жалобі схилімо низько голови наші перед відомими і невідомими могилами мільйонів жертв Великого Голоду. Помолімось одночасно за спокій душ замучених братів і сестер наших та синів і доньок нашого побожного християнського народу. А найбільше побудьмо думками і добрими вчинками з ними у дні цьогорічного Великого Посту, у дні, коли 50 років тому обезлюдили села і хутори колись заможної й квітуючої України. Вознесімо тоді ж наші усердні моління за душі мільйонів дорогих страдників наших, імена яких лише Господь відає.

Щоб залишилося свідоцтво нашого щирого вшанування пам'яті жертв Великого Голоду у 50-ту річницю їхньої смерти, поставмо коло наших церков хрести-пам'ятники або вмуруймо в церковні мури пропам'ятні таблиці. Здійснення всього, що пов'язане з гідним вшануванням пам'яті жертв Великого Голоду, вимагатиме матеріяльних засобів, тож — не поскупімось дати на цю почесну ціль свою лепту.

Вшануймо ж гідно пам'ять спочилих у муках голодової смерти з вірою, що Милосердний Господь винагородить їх за їхні страждання вічним блаженством у Його Небесних Оселях, де вже немає ні недуг, ні смутку, ані зідхання, але вічне життя.

Господи, почуй молитву нашу і голосіння наше нехай дійде до Тебе!

† **Мстислав,** митрополит
† **Марко,** архиєпископ
† **Константин,** архиєпископ
† **Анатолій,** єпископ

Січень, року Божого 1983-го.
Оселя св. Андрія Первозванного.
Савт Бавнд Брук, Н.Дж. ЗСА.

В СССР підвищили ціни

Москва, СССР. — Як повідомляють західні кореспонденти, від 1-го лютого 1983 року підвищено в Советському Союзі ціни на цілий ряд товарів масового вжитку. Підвищення цін було зроблено цього разу без повідомлення в советській пресі чи інших засобах масової інформації.

В Советському Союзі крамниці, як і товари в них, є державні. Ціни також встановляє держава. В останніх роках було кількаразове підвищення цін, яке на мові московської пропаґанди називалося „вирівнюванням цін", тобто реклямувалося зниження цін на один-два види виробів із штучного волокна, а під покривалом такого „зниження" цін на недоброякісні і залежалі товари, проводилося загальне підвищення цін на всі інші товари. Існувало ще так зване „тихе" підвищення цін, тобто той сам товар продавався по новій підвищеній ціні, але він був в іншому опакуванні або просто міняли назву товару.

Підвищення цін давно очікували. Як уже інформовано, під час відвідин московської фабрики Юрій Андропов заявив, що існує „певна незрівноваженість і невідповідність в цінах", які треба унормувати.

Збільшення цін є різним на різні товари. Наприклад, у перечисленні на доляри і центи, а також в переході на американські міри ґальон фарби коштував 7 долярів, тепер коштує 9, електричне сверло коштувало 56 долярів, тепер коштує 100. Ціна платівки була 2.70 дол., підскочила тепер до 4.50 дол., ціна шпульки бавовняних ниток була 14 центів, тепер 35. Туалетний папір, за яким черги залишилися такими самими довгими, а може і довшими, як перед підвищенням цін, коштував 35 центів, тепер 55 і т.д.

Советські люди вважають, що це підвищення цін лише початок загального підвищення цін і на інші товари, а відсутність офіційного повідомлення це познака іншої форми „тихого" підвищення цін і намагання якось замаскувати різке і драматичне підвищення коштів життя взагалі.

У ПРОСЛАВЛЕНІМ КРАДЕЖІ 11 мільйонів долярів членами охоронної аґенції „Сентра" в Ню Йорку відкрито дальшу частину грошей. Тим разом батько одного з арештованих вже урядників передав до ФБІ валізку повну банкнотів.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members $1.25 a month. Change of address — $1.00. Make check or money orders payable to "Svoboda".
Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Хто кандидуватиме?

Тепер маємо половину лютого 1983 року. Найближчі президентські вибори відбудуться щойно в листопаді наступного року. Але вже тепер американські і за ними міжнародні газети повні міркувань на тему, хто кандидуватиме на президента у виборах в 1984 році.

Найпершу неґативну заяву дав потенціяльний демократичний кандидат сенатор Едвард Кеннеді, який заявив, що вся його численна родина висловилася проти його кандидування і він цьому підпорядкувався — на велику радість обох партій і широких кіл американського суспільства.

Сам президент Реґен, наче автоматичний республіканський кандидат на другу каденцію, заявив мудро, що в цій справі „вичікує знаку від стану економіки". Реґен свідомий, що коли на протязі найближчого півтора року економічна ситуація в Америці значно поправиться, — коли значно зросте загальна крайова продукція і зменшиться існуюче безробіття, — широкі кола виборців матимуть наглядний доказ, що вперта і послідовна політика Роналда Реґена в ділянці оздоровлення народного господарства була правильна і треба дати йому шанс продовжувати політику на дальші чотири роки. І навпаки, якщо теперішня ніби деяка поправа господарської ситуації виявиться тільки епізодичною, внутрішні й міжнародні торговельні обороти будуть надалі нижче пересічних і безробіття не впаде нижче десяти мільйонів душ, то шанси перевибору Роналда Реґена будуть мінімальні. Найбільш повчальним у цьому випадку був прецедент з 31-им з черги президентом Гербертом Кларком Гувером. Хоча він був за професією інженером-геологом і добрим фахівцем харчових справ та займав раніше пост секретаря торгівлі; хоч було відомо, що це людина віддана харитативній акції; і більшість суспільно-господарських реформ, що їх перевів його наступник у Білому Домі Френклін Деляно Рузвелт були виготовлені ще за Гувера, все одно факт великого економічного заламання, відомого під назвою „депресії" у 1929 році, записано на рахунок Гувера, і він утратив всяку можливість перевибору.

Міркування про майбутнього президента ЗСА за півтора року перед виборами — це своєрідний „специфікум" американської державної виборчої системи. Вона страшенно довга, складна, вимагає маси енерґії і гроша. Перед голосуванням 6-го листопада приходить ще довга черга стейтових правиборів; приходить засідання „електорів", бо після виборів президента не вибирають люди загальним, рівним тайним і безпосереднім голосуванням, а власне тільки посереднім, бо остаточний вибір залежить від голосування електорів. Американську Конституцію вважають за одну з найкращих у світі — це той „праведний закон Вашінґтона", про який мріяв для України Шевченко: вона визначає водночас ідеологію демократії і політичну систему. А все ж життя сильніше за всі писані навіть наймудріші формули, і американська Конституція, поруч із первісними формальними сімома статтями і десяти статтями „Білл оф Райтс" (Хартія прав), має вже 26 Додатків, а найменше три дальші вплинули до Конґресу.

Конкретно щодо актуальних кандидатур, то за загальними вислідами професійних аґенцій опитування — з демократичного боку найбільші шанси має колишній віцепрезидент сенатор Волтер Мондейл, — його суперником буде колишній астронавт, тепер сенатор з Огайо Джан Ґленн. По республіканському — віцепрезидент Джордж Буш, може сенатор Джек Кемп. Але напевно по обох сторонах появляться ще різні інші кандидатури, які коштуватимуть тим амбітним діячам мільйони, що підуть на пропаґандивні афіші, летючки, радіо-телевізійні й газетні оголошення і роз'їзди по всій країні.

Було вже безліч проєктів на зміну цієї виборчої системи, особливо на скасування установи електорів, — на скорочення часу всього виборчого періоду, — на обмеження виборчого фонду кандидатів; однак привичка, яка ввійшла в традицію, сильніша за всі розумові проєкти реформ. Зрештою, найширші кола американського суспільства не дуже цікавляться політичною філософією кандидатів. Існують безумовно поважні різниці у цій політичній філософії Республіканської та Демократичної і ще більше Ліберальної партій. Але кожна з них — державницька й конструктивна; для кожної з них існують спільні політичні правди, наприклад: двопартійність у закордонній політиці, намагання до співпраці, а не конфліктів між Конґресом і Білим Домом, зберігання на високому рівні державницько-політичної культури. І завдяки цим неначе канонам американської політичної думки зберігається існуюча система, і люди не дуже турбуються питанням, що буде за півтора року у нових президентських виборах. Ще може багато змінитися.

Іван Кедрин

УКРАЇНСЬКА ДИВІЗІЯ —ЯК ВІЙСЬКО І ПРОБЛЕМА

У лютому-березні цього року минає 40 років від постання останньої української регулярної військової формації, — офіційна німецька назва якої звучала: „СС 14 Ґренадір-Дівізіон Ґаліцієн", — але по-українськи перейшла до історії, як Українська Дивізія „Галичина" чи „Перша Українська Дивізія Української Національної Армії". Під такою назвою колишні вояки тієї Дивізії зорганізовані тепер у своєму Братстві, з Крайовими Управами і Головною Управою, як верхівкою, з спільним з іншими комбатантськими організаціями органом „Вісті Комбатанта", що його фактичним редактором є голова Головної Управи Братства колишніх вояків І УД УНА д-р Мирослав Малецький у Торонто. Співзасновник того журналу, тодішній голова Головної Управи Братства, колишній вояк І УД УНА, д-р Любомир Ортинський, людина з лідерськими прикметами і хистом, помер в два місяці після появи першого числа названого журналу, 22 липня 1961 року у Гантері, в кілька годин після приїзду туди на літній відпочинок.

Урочистий акт проголошення німецьким губернатором Отто Вехтером створення Дивізії відбулося щойно 28-го квітня 1943 року (див. Кость Паньківський: „Роки німецької окупації", 1965, стор. 228), але проф. Володимир Кубійович, найактивніший учасник переговорів у справі створення Дивізії, пише, що „8 березня 1943 року я написав листа до генерал-губернатора Франка з проханням вжити заходів у справі створення добровільної української збройної формації..." (див. „Мені 70", 1970, стор. 58). Це збігається із твердженням найавторитетнішого історика Української Дивізії Галичина майора Вольфа Дітріха Гайке, який зараз на вступі своєї монументальної праці „Українська Дивізія Галичина. Історія формування і бойових дій у 1943-45 роках" (українське видання в серії „Записок НТШ, як том 188, 1970 р.) — пише, що: „На початку 1943 року... (німці) почали притягати до збройної боротьби з большевизмом народи Східньої Европи і творити з них окремі збройні формації... (див. названий твір Вольфа Дітріха Гайке, стор. 15)

Один з істориків Української Дивізії, талановитий письменник Олег Лисяк, назвав свою першу статтю у зредаґованому ним другому виданні надзвичайно цікавого й вартісного для дослідника збірника „Бій під Бродами" (Мюнхен, 1951) „Битва без леґенди". Так, це цікава заввага, яку можна знайти також у писаннях інших істориків-письменників, колишніх дивізійників — Юрія Тиса-Крохмалюка, Василя Вериги, Романа Колісника, — тих які гуртуються біля журнала „Вісті Комбатанта". Всі вони погоджуються, що ця остання наша велика добровільна реґулярна військова формація не створила ні одної власної пісні, не створила за свого існування військової леґенди. У названому збірникові Олега Лисяка та в чудово зредаґованому великому — творі альбомного формату „Риміні" (Збірник 1, упорядник Всеволод Будний, Ню Йорк 1979) — можна дошукатися тут і там ноток сантименту, якщо не в текстах, то бодай в ілюстраційному матеріялі, але зрештою це була військова формація, яка не мала нічого на подобу „Пресової кватири" Українських Січових Стрільців, з якої вийшов гурт поетів, письменників і музик, що ввійшли до історії української культури. Дивізія не мала навіть того гону до військової пісні, що його проявила Українська Повстанська Армія, яка підкладала слова своїх гимнів здебільша під чужинецькі військові арії.

Не було часу, щоб творити леґенду

Ніщо у світі не діється без причини. Українська Дивізія — це була пар ексцелянс військова формація, яка перейшла у Нойгамері найсуворіший військовий вишкіл з-посеред усіх існуючих українських збройних формацій. Вона мала ввесь старшинський корпус від сотника вгору (згодом були також майори) — чужинецький, здебільша ворожий. Більшість вимог, що їх ставили українці у переговорах про створення Дивізії, німці відкинули були. Дивізія „була задумана, як засіб 'до осягнення мети', засіб, що змушував її учасників відмовитися від багатьох аксесуарів, притаманних власним військовим формаціям. Це власне була та ціна, що її треба було платити за зброю і вишкіл", — пише згаданий вище Любомир Ортинський у збірнику О. Лисяка „Бій під Бродами" (стор. 47). А може Українська Дивізія просто не мала часу, не мала умовин для створення власних гимнів, власної літератури і леґенди про себе за свого існування? Адже трагічний бій під Бродами відбувся вже у другій половині липня, на початку серпня 1944 року, і трагедія того бою, хоч злагіднена фактом прориву з мішка і врятуванням більшости бійців, була надто болюча, щоби спричинювати поетичні чи музичні прояви творчости. На обчімхання Дивізії з будь-якого гону до творення за свого існування леґенди безумовно вплинув також факт ворожости, з якою поставилось до неї тодішнє українське рево-

(Продовження на стор. 4)

Василь Барка

Вартість візерунків

(До виставки творів Тані Осадци, 20-го лютого, в Літературно-Мистецькому клюбі)

Яскраво-мальовничі орнаменти Тані Осадци здебільшого будуються висотно, розгорнуті крильними і коронними частинами в різноманітну розгру стилістично схематизованих складників. Погоджено з нею видозміни в самому осередді, що часто теж виглядає як тісний стрій рослинних мотивів. Приєднуються, на симетризованих сторонах, в алеґоричному значенні і казковому характері фігури птахів; великих, принесених від Сходу, пташиних образів з мітів (наприклад: ґриф-звіроптах) тут не видно, та вони і не стали улюбленими в українських орнаментах.

Кладучися барвами і рисами в ритмічній розміреності форм, ніби ряди музичних речень симфонічного взору, — орнаменти, здається, „причаровують" для земного побуту відсвіти від духової краси з надвітньої сфери.

Вони в нас — на тканинах або на писанках — спадкують при старосхідних виливах, прикмети в образі всесвіту від т. зв. „космічної стадії думання". Тоді він ставився перед очі, як органічна цілість; як суцільний всіми своїми явищами і складом; як єдиний твір вищих, надприродних сил, що в ньому діють полум'яні течії жизности з небес, виявлювані через світила, — для дня і ночі, через живі істоти, передусім літучі, і через листки, квіти, плоди. Від тієї стадії походять найдавніші сюжети, збережені в мандрах по літературній творчості різних народів, зокрема в кельтських леґендах.

Довго зберігалося уявлення про космос, як повножизний з надзвичайними появами в їх казковій фантастиці і магічній могутності. Такий відбиток, — наче від досвіття в райдужній росині — поклався зокрема для тканин, в орнаментних одиницях, з різною мірою естетичної повноти. Під впливом ісляму заходили зміни в складі мережива ритмізованих візерунків: там трачено цілість живих образів. Але в нас набагато затрималася первовзірна значність: як тут, на чудових, барвних зразках від Тані Осадци.

Властиво тут фантазми: витвори вільної мистецької уяви, на основі життєвого фонду старовинних орнаментів, з їх „фаворитами" серед птахів і рослин, що більше підкоряються тут „законові" казок, ніж орнітології та ботаніки. Примхливо міняють свої кольори на дивовижно празникові, навіть ніби надземні, а природні обриси — на схематичні рисунки, в пострійності форм, близькій до враження від музичних ритмів.

Серед рослинних улюблениць віддавна стали лілія і троянда. Червонаста польова лілія одержала назву: „польовий крин". Слова Спасителя про красу його: „Погляньте на польові лілії!.. — кажу вам, що і Соломон у всій славі своїй не одягався так, як кожна з них..." (Євангелія від Маттея, VI). Своїм вицвітом крин змінюється в орнаментах на вінечник, що дає основу для схемного рисунку середновічних емблем (в такому значенні часом зберігається дотепер) і приєднує собі в окрасу мотиви від інших рослин. У чернечих подвагах крин символізує чистоту духовного життя. Лілією означають також святість материнської любови: при зверхангельському образі Мадонни.

Троянда (роза, рожа) приворожила всіх, маючи розкішний цвіт радісного кольору і чудесного пахощу. Сам квітковий узор її став однією з улюблених окрас: від найвищих мистецьких шедеврів (передусім ґотичних соборів — з круговим орнаментом на фасаді, і поеми „Божественна комедія" Данте — з образом „Містичної рози" в Раю до речей побутового вжитку. Стала символом радісного земного життя і в такому значенні входить, стилізованою в орнаменти.

Прославлений акант в капітелях коринтських колон має в орнаментах Тані Осадци свого близького родича; назва: будяк. Він тут здобуває собі після давніх зневаг, тріюмфи — окрасною ритмічністю в обрисах листя і м'яким свіченням фіялчастого квіту.

Віддавна надзвичайно поширюються в орнаментах різного вжитку виноградні лози з пагінцями і „вусиками"; звивані фігурно, вміщують у своїх кружних і куткових обводах різні тварини.

Постанула в ролі священого дерева фінікова пальма, несучи зображення павича або фенікса чи іншого мітичного птаха, — схематизовані вкрай, вигинаючи примхливі віти по сторонах, розрощує крону, як переважаючий мотив — з фантастичними складниками. Її галузки часто символізують собою ідею душевного миру в вічній радості небесній, після грізних іспитів, коли праведники серед них духовно перемогли — силою хреста Господнього.

„Ось велика многість людей, що її ніхто не міг перечислити, з усіх племен і колін народів і язиків — стояла перед престолом і Агнцем з пальмовими гілками в руках своїх... ті, хто прийшли від великої скорботи: вони обмили одежі свої кровію Агнця". (Апокаліпсис VII).

Хоч плодів ґранатового дерева в нас трудно було дістати, а на диво мотиви з ними, часто побільшеними, і в розтині, стали переважати, надаючи орнаментам милої казковости, в вигада-

(Закінчення на стор. 4)

Володимир Сушко

ПО СЛІДАХ НАШОЇ ІСТОРІЇ

У своїй статті „Перемога під Віднем" („Свобода", 25-го січня, ц. р.) Олександер Татомир згадує, що... У 1981 році поляки поширювали філателістичну поштівку про те, що першу каварню у Відні відкрив „польський" шляхтич Єжи Кульчицкі... Ця згадка повинна пригадати нам ще раз, що злі наміри наших сусідів привласнювати собі, де лише можливо, наших людей і їхні осяги, і представляти їх перед світом як поляків, росіян чи інших, не проминула і до сьогодні, і найвищий час нам, українцям, негайно спростовувати такі їхні тенденційні і незгідні з дійсністю твердження.

Не знаю, чи була дотепер якась реакція з українського боку на повищу польську поштівку з Єжи Кульчицьким. Принайменше я про це не чув нічого.

Тому слід привітати почин Союзу українських Філателістів Австрії розповісти світові про нашого Юрія Кульчицького і його ролю, як і ролю українських козаків в обороні Відня і Европи в 1683 році.

До того важливого діла заохочує Союз Українських Філателістів Австрії сам наш Блаженніший Патріярх Йосиф у своїм спеціяльнім привітальнім листі, що його він написав до них 6-го грудня, м. р. (Журнал „Патріярхат", лютий 1983). „Долю християнської Европи, — пише Патріярх Йосиф, — врятували тоді ми — український нарід, відвагою, військовим хистом козацьких грудей". Патріярх пригадує, що тодішній Папа Іннокентій XI сам організував і озброїв наших козаків, а окремий відділ козаків боровся тоді під Віднем безпосередньо під папськими стягами. А що ще більше вимовне, читаємо в листі Патріярха, це факт записаний у ватиканських хроніках, що 2-го лютого 1684 року було відслужено торжественне Богослуження з участю Папи в подяку „за перемогу, що її осягнули козаки над турками і татарами".

В обличі тих нових інформацій, які щойно тепер виходять на денне світло з ватиканських архівів, безумовно блідне домінуючий дотепер міт, що ним так чваняться поляки, що це в першу міру польські гусари врятували Відень і Европу від турків 300 років тому. Як тепер бачимо, під Віднем воно зовсім так тоді не було. Так подібно треба і розуміти оцю поновну польську історійку з „польським" шляхтичем, „Єжи" Кульчицьким.

З подібною тенденцією польських істориків стрічаємося і тут на американському терені. Для них усі, що приїхали сюди в зарані американської історії в XVII столітті із польського королівства, а і пізніше після невдалих польських повстань — це поляки.

Багато чисто українських прізвищ з тих часів, що їх подибуємо в американських архівах, ставлять однак під сумнів, чи всі ті люди таки насправді були польського походження. Vladimir Wertsman („The Ukrainians in America 1608-1975", New York 1976) цитує з рекордів Ню Йорку, Пенсильванії, з реєстрів Визвольної Армії і інших джерел от хоч би такі прізвища, як Заборовський, Оріх, Кисель, Гірний, Русин, Вус, Князь, Цісар, Чесний, Оттаман, Грабовський, Баламут, Міхневич, Губа, Веговський, Заревич і багато інших. На жаль, у згаданих рекордах вони всі — „Polonians" чи пак „Polanders".

І, очевидно, на підставі цього польські історики без труду і безкритично зараховують їх всіх до поляків, промовчуючи те, що їхні прізвища не звучать як польські, як і не натякаючи ні словом на можливість, що ці люди, хоч приїхали з польського королівства, але вони не були польського походження. Тому Вертсман у своїй книжці правильно зазначує, що хоч немає ясного доказу, що ті особи були української національности, проте він уважає і є досить причин твердити, що в ранню розбудову і оборону Америки вклали свою часть теж і українці своїми руками і своєю кров'ю (стор. 43).

Ось ще і інший приклад. Д-р Іван О. Максимчук у своїй книжці „Нарис історії роду Петрушевичів", Чикаго, 1967, подає, що у боротьбі за незалежність Тексасу проти мехіканської армії ген. Урреї 1836 року брали участь і згинули геройською смертю брати Франц і Адольф Петрушевичі. Вони виводилися з литовської вітки старого українського боярського роду, який з княжого веління був осів в давнину на нинішній Ковенщині у Литві як захисники північнозахідніх периферій нашої княжої імперії Руси-України. Частина того роду згодом при кінці XVII століття переселилася назад на західньоукраїнські землі; з цієї галицької вітки виводиться д-р Євген Петрушевич, Президент Західньо-Української Республіки 1918 року.

Брати Франц і Адольф Петрушевичі, з цієї вітки, що залишилася у Литві, по програній польського повстання 1830/31 років пішли на еміґрацію і згодом у 1835 році опинилися у Тексасі; тоді саме Мексіко пішло війною на Тексас; поселенці Тексасу, до яких долучилося багато охотників з сусідніх американських стейтів, стали в обороні проти наїзника. Брати Пет-

(Продовження на стор. 4)

Петро Стерчо

АВГУСТИН КИРИЛО ШТЕФАН

В 90-ліття життя і 65-річчя на службі народу)

VI.

Цього міг доконати лише проф. А. Штефан, бо своїм дипломатичним хистом і тактом він був неповторним. Був він майстром свого діла до тієї міри, що, виголошуючи зрамени цієї Народнопросвітної Ради публічні промови, де слухачами були українці, москофіли, чехи, мадяри і жиди, часом зумів виголосити промову так, щоб ні разу не вжити „і" там, де москофіли вживали „о"..

У 1936 році обидві ради, українська і москофільська, знайшли порозуміння в справі виготовлення спільного проєкту конституційного закону автономії Підкарпатської Руси й спільно предклали вони його чехо-словацькому урядові з домаганням зреалізувати його. Ініціятором цієї спільної акції всіх „русинів" проти чехів, які твердили, що, мовляв, русини розбиті й не знати з ким переговорювати у справі автономії, саме і був проф. А. Штефан. У тижневику „Земля і Воля", що виходив в Ужгороді, з 14-го лютого 1936 року опублікував він статтю п. з. „Модус вівенді", в якій заговорив так переконливо, що й закарпатські русофіли почали переговори в цій справі з українцями. На деякий час став він непопулярним серед української націоналістичної молоді, яка критикувала його на сторінках журналу „пробоєм", що його редаґував С. Росоха, але ця критика опісля допомогла йому в відносинах із чехами, які, на неоправдані доноси москофілів, зокрема учителя горожанської школи Олександра Попова, російського еміґранта, кількакратно робили обшуки в Українській Торговельній Академії, шукаючи то за бомбами, то за ірредентською літературою в бібліотеці... Між іншим, Попова за ці наклепи було засуджено в суді.

Коли надходив „слушний час", 4-го вересня 1938 року на багатолюдному Конґресі поширено Президію Першої Руської-Української Центральної Народної Ради в Ужгороді, до якої тоді ввійшов проф. А. Штефан, а з молодшого покоління С. Росоха й І. Рогач. Від того часу аж до пам'ятного дня 8-го жовтня 1938 року — коли знову обидві ради договорилися і вже самі створили Уряд автономної Підкарпатської Руси й від його затвердження вже не відступали, А. Штефан був постійно в русі, постійно співпрацював із о. А. Волошином. А коли 27-го жовтня 1938 року прем'єром Уряду зфедерованої з чехами і словаками Карпато-Української Держави став о. Августин Волошин, то Августина Штефана негайно призначено начальником Міністерства Шкіл, Культу і Народної Освіти. За час від листопада 1938 до березня 1939 року проф. А. Штефан розбудував сітку всього шкільництва держави, від елементарного, через середнє й фахове до урухомлення Експортової Академії й розробкою плянів для відкриття університету й політехніки включно. Тоді вже офіційно введено українську мову, як мову навчання у всіх школах, і остаточно зліквідовано той хаос, що його прихильники Едварда Бенеша впровадили були в шкільництві Закарпаття від 1936 року, впроваджуючи москофільські підручники.

У підготові до виборів до першого Сойму Карпатської України, 18-го січня 1939 року засновано коаліційну урядову політичну партію п. н. Українське Національне Об'єднання, на чолі з Ф. Реваєм. Самозрозуміло, що до проводу цієї партії вибрано також А. Штефана, як і виставлено його до виборів до Сойму на листі кандидатів УНО. Дня 12-го лютого 1939 року у всенародному, вільному, рівному і тайному голосуванні вибрано А. Штефана одним із 32-ох послів до Сойму Карпатської України. Від того часу присвятив він чимало часу й своєї уваги підготові реґуляміну Сойму, різних законопроєктів і т. п. Відкриття Сойму відбулося 15-го березня 1939 року вже під гуркіт гармат наступаючої мадярської армії. Не зважаючи на недалеку віддаль фронту, на якому „Карпатська Січ" по-геройськи обороняла свою вже попереднього дня, тобто 14-го березня 1939 року, проголошену законним Урядом, на чолі з Августином Волошином, самостійну Карпато-Українську Республіку, відбулися всі три сесії Сойму в повному спокої та в ділювій атмосфері. Сойм вибрав своїм головою проф. А. Штефана, а його заступниками Ф. Ревая і С. Росоху. Під головуванням А. Штефана Сойм затвердив проголошення самостійности Карпато-Української Республіки, ухвалив її конституційний закон, вибрав о. монсеньйора д-ра А. Волошина Президентом республіки й надав далекойдучі повновласті Президентові й ним іменованому Урядові, на чолі з прем'єром Ю. Реваєм. А. Штефан у цьому уряді був іменований міністром Шкіл, Культури й Народної Освіти.

Збройні сили „Карпатської Січі" були заслабі, щоб оборонити свою державу проти наступаючих мадярів з півдня, а поляків з півночі. Тому вже 16-го березня президент А. Волошин і міністер А. Штефан, як і деякі інші державні будівничі, відступили до близької Румунії, а згодом до Юґославії. Перевівши Великодні Свята 1939 року серед своїх братів-українців у Юґославії, о. Августин Волошин виїхав до Праги, а Августин Штефан до Братислави, де чекала його важка праця опіки над його студентами з Державної Торговельної Академії у Мукачеві й Сваляві.

Ані збройні сили „Карпатської Січі", ані Уряд Карпато-Української Республіки не скапітулювали перед окупантом. Вони боролися, а коли не пощастило їм оборонити своєї держави, вони вийшли на еміґрацію, щоб продовжувати політичну боротьбу за інтереси свого поневоленого народу. Слід пам'ятати, що від часу організування народних рад у 1918 році, а зокрема від Хустського Всенародного Конґресу з 21-го січня 1919 року, карпато-українські політики стояли на позиціях самостійности й соборности України й у тому дусі переводили вони будівництво Карпато-Української Держави від жовтня 1938 до березня 1939 року. В тому дусі вони вирішили діяти також на еміґрації, де вже був діяльний широкорозгалужений український визвольний рух, у ряди якого вони рішили влитися, до чого закликали також усіх виходців із Карпатської України.

Вважаючи в половині 1939 року Організацію Українських Націоналістів, яка мала своїх членів у Карпатській Україні, а зокрема в рядах „Карпатської Січі", єдиною на той час реальною українською організованою визвольницькою силою, державні мужі Карпатської України ввійшли в порозуміння з Проводом Українських Націоналістів в справі влиття карпато-українських визвольних сил у ряди всеукраїнського визвольного руху.

(Продовження буде)

Сан Дієго

Привітна заля Націй у міському Балбоа Парку була місцем цьогорічних відзначень у громаді у Сан Дієго, Каліфорнія, роковин проголошення державности України.

Доповідь „Ми і Україна" прочитала Віра Скоп. Молода доповідачка підкреслила надзвичайну важливість дат 22-го січня, вказала на подібність долі та тривалість поневолення інших народів і історичну неминучість успішного завершення процесу національного визволення.

Вважаючи ролю українців у розсіяні допоміжною, вона наголосила підтримку української науки у вільному світі, зусилля Гарварду і речників Української Гельсінкської Групи. Короткими цитатами поетів доби національного відродження і сучасних дисидентів, вона ілюструвала переємність ідей національної свободи.

Проголошення посадником міста Дня Української Державности з інформаціями, зв'язаними із святкуванням цього свята, прочитала королева української громади Ліда Нестеренко.

У мистецькій частині Надія Стефанська продеклямувала „Пісню про третю залізну стрілецьку дивізію" У.Калинича, а поему О.Олеся „Яка краса відродження країни" продеклямував Т. Шіян.

Бандурист Андрій Китастий у супроводі бандури проспівав „Думу запорожців", яку присутні прийняли гучними оплесками і домоглися її частинного повторення.

Спільним співом гимну України закінчилося Свято Державности, програмою якого керував Олександр Нестеренко.

ГРОМАДИ ВІДЗНАЧИЛИ РОКОВИНИ НЕЗАЛЕЖНОСТИ

Мейплвуд

У пятницю 21-го січня ц.р., у мійській ратуші посадник Мейплвуду, Н.Дж., Роберт Ґресмір підписав проклямацію у присутності численної української делеґації, якою проголосив день 22-го січня Днем Української Незалежности.

Отець Іван Наконечний, парох місцевої української православної церкви св. Вознесення, започаткував цю врочистість молитвою, прохаючи благословення Всевишнього на український нарід на рідних землях.

Посадник Р.Ґресмір, тепло привітавши українців, сказав, що він щороку радо підписує проклямацію, як і радо чекає на нагоду, щоб привітати американців українського роду,які зробили такий важливий вклад в політичне, економічне й культурне життя Мейплвуду. Він вважає, що американські українці збагатили життя в цій країні своєю невичерпною енерґією і вітальністю. Вони ушляхетнили себе своїм конструктивним горожанством, своєю відданістю Америці і своєю невтомною посвятою справі свободи і збереженню своєї культури. Він сказав також, що він повністю обізнаний зі станом політичного і культурного придушення та економічної експлуатації та русифікації в Україні.

Після прочитання проклямації посадник передав її Андрієві Кейбіді та зарядив, щоб український прапор повівав поруч з американським, „щоб цим відзначити український народ за його відвагу в боротьбі за волю і незалежність України".

А.Кейбіда, координатор, подякував посадникові за його вирозуміння до українського народу в Україні. Він сказав, що загроза демократії і свободі, заперечення прав людини — мусить бути предметом міжнародного затурбовання, бо комуністична Росія — це тиранія і ворог всього людства. Наші американські співгромадяни, навіть ліберально наставлені, тепер вже повинні розуміти, що наміри Совєтського Союзу домінувати всім світом — це не порожні слова.

Отець Методій Кушко, ЧНІ, помічник пароха української католицької церкви Івана Хрестителя в Нюарку, закінчив цю церемонію молитвою за всіх присутніх та за українців в цілому світі.

Після відспівання американського й українського національних гимнів посадник Ґресмір, Ярослав Рак і Микола Семанишин вивісили український прапор на щоглі міської ратуші.

Посадник Мейплвуду Роберт Ґресмір у присутності української делегації підіймає на щоглю американський і український прапори.

Світлив Іван Ориняк

Кергонксон

Українська громада в Кергонксоні під проводом Відділу УККА, головою якого є Микола Василик, заплянувала цьогорічні святкування 65-их роковин української державної незалежности в двох етапах.

У понеділок, 17-го січня, організовано громадну поїздку до Олбани, де відбулося офіційне проголошення Дня Української Незалежности в стейтовій леґіслятурі. Акт проголошення виконав губернатор стейтуМаріоКвомо з піднесенням українського й американського прапорів при участі всіх членів леґіслятури й у присутності представників телевізійних станцій і преси та понад 40 осіб з кергонксонської громади. Автобусами приїхали з Кергонксону 35 громадян, а, крім того, кільканадцять виїхало приватними автомобілями

Академія 22-го Січня була запляннована на неділю, 23-го січня, у залі церкви Св. Тройці в Кергонксоні. На жаль, цю дату перенесено із-за непогоди, що утруднила доїзд автами. Святочна академія відбулася у наступну неділю, 30-го січня, в тому самому приміщенні. Та хоч програма академії мусила бути змінена і скорочена, майже наполовину, все ж таки прийшла значна кількість громадян, понад 110 осіб.

Святочну Академію відкрив голова Відділу УККА в Кергонксоні Микола Василик, який привітав місцевих громадян й з околиці, та гостей з української оселі в Ґлен Спей. Він керував також перебігом святочної програми. Вступне слово розпочав він прочитанням Акту Проголошення Незалежної Української Народної Республіки в Києві 22-го січня 1918 року. Він у скороченні переглянув всі чотири Універсали й застановився над поодинокими особами в тодішньому проводі.

Наступною точкою був виступ ансамблю „Дзвін" з Ґлен Спей під проводом Тамари Лихолай. У супроводі бандури тріо в складі Т.Лихолай, Мартинець і Ґавур виконало по-мистецьки пісню „Виростеш, мій сину". Далі Мартинець з ентузіязмом продеклямувала вірш „Народе страднику", і знову тріо гармонійно і приємно відспівало пісню „Болить мене голівонька". Кожну виконану точку ансамблю „Дзвін" заля нагороджувала оплесками.

Потім виступив відомий в Кергонксоні рецитатор Євген Гусак. Він по-мистецьки виконав „В День 22 Січня" Черкасенка, за що був нагороджений бурхливими оплесками.

Після того учитель Іван Кульчицький виголосив півгодинний реферат „22 Січня". Він з'ясував перебіг тодішних подій та причини, які склалися на 4-ий Універсал, яким було остаточно проголошено самостійну українську державу, та рік пізніше 22-го січня 1919 року—злуку всіх українських земель в одну Українську Соборну Державу. Присутні з чуйністю вислухали добре опрацьований реферат, що вглибив їх в тогочасні проблеми в Україні.

Кінцевою точкою святочної академії був виступ ансамблю „Дзвін", який у супроводі піяно гарно виконав пісню „Де гори Карпати". Чи не найкращою точкою був виступ Тамари Лихолай, яка у супроводі бандури проспівала сольову пісню „Як давно...", за що її нагороджено довгими і бурхливими оплесками.

На закінчення М.Василик подякував усім виконавцям програми, а особливо гостям з Ґлен Спей, та запросив усіх присутніх на академію Крути, яка відбудеться у наступну неділю в Ґлен Спей на оселі „Верховина". Рівнож запросив він усіх присутніх на спільне прийняття гостей з Ґлен Спей, яке відбулося таки там, у залі, зразу після закінчення академії. Святочну академію закінчено грімким і бадьорим співом гимну „Ще не вмерла Україна".

До спільного прийняття гостей за столами засіло більше ніж половина громадян, присутніх на академії, і свято далі продовжувалося. Приємні жінки, що займалися буфетом частували всіх присутніх смачними перекусками, напитками і кавою. Знову почулися промови, подяки гостям і приязні обміни думок поміж присутніми. Спеціяльне привітання було для присутнього директора українських радіових годин Ярослава Ґавура. Він щонеділі провадить українську годину на радіовій станції „Радіо Порт Джервіс" на хвилях 96,7 ФМ о год. 9.30 вранці, що починається піснею „Засвистали козаченьки". Це неоцінений вклад в культурне життя української спільноти цієї околиці, за що Я. Ґавурові належиться признання і щира подяка.

Присутні прощали гостей грімким відспіванням „Многоліття" та побажанням щасливої дороги, обіцяючи скоре побачення на святі „Крути" в Ґлен Спей.

Ф. С.

НОВІ ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЮ

(Від 1-го вересня до 31-го грудня 1982 р.)

ДОПОМАГАЮЧІ (100 дол. щорічно)

Л. і Ю. Чопівські — Вашінґтон, Д. К.

РОДИНИ (50 дол. щорічно):

Б. і Б. Лотоцькі де Велігост — Швайцарія;
Стейт Ню Йорк: Ірена і проф. О. Федишини, Л. і д-р Р. Осінчуки, Н. і М. Шміґелі;
Стейт Ню Джерзі: М. і О. Гельбіґи, М. і Д. Молдовани, І. і д-р С. Ничаї;
Інші стейти: З. В. і О. Корсуни — Філядельфія, Па., О. і Л. Біч — Перисбурґ, Огайо.

ІНДИВІДУАЛЬНІ (25 дол. щорічно):

Стейт Ню Йорк: В. Гатала, І. Буртик, А. Єсна, А. Лемп, В. Савойка, С. Савчук, Р. Фенчинський;
Стейт Ню Джерзі: М. Вислоцька, Л. Гаврилюк, О. Ґайдук, І. Керничний, М. Цибик;
Стейт Огайо: О. Жуковська, К. Пакуля, Л. Пакуля;
Стейт Пеннсильванія: Т. Б. Захарчук, О. Михайлюк, М. Турчин, Д. Федак, М. Ярема;
Інші стейти: Е. Іванців — Вірдж.; М. Гладкий — Віск.; К. Гадзевич — Конн.; Р. Гусар — Мд.; О. Кухар — Масс.; В. Мойсіенко — Кентакі;
Зах. Німеччина: А. Щепко.

ПЕНСІОНЕРИ (10 дол. щорічно):

Стейт Ню Йорк: З. Узонів, Г. Божик, М. Жуковська, В. Натина, І. Різник, І. Ткачук;
Стейт Ню Джерзі: І. Бойчук, М. Вітер, М. Возняк, О. Кута, П. Мосевич, В. Сердюк, Ч. Стек, К. Степовий, М. Ферена;
Стейт Огайо: А. Баран, Е. Берегула, І. Бик, С. Волошин, С. Зварун, Е. Журавська, А. Іваницька, О. Йосиф, А. Мала, А. Мотрович, М. Музичка, М. Пелехата, В. Фінковят;
Стейт Пеннсильванія: Т. Брикович, Е. Чапельська, М. Химич, Л. Стадниченко;
Інші стейти: М. Хома — Мд.; д-р І. Андрусяк — Миш.; А. Панченко — Каліф.; М. Гарасимів — Конн.

СТУДЕНТИ (10 дол.)

О. Грицак — Н. Дж.; Н. Ліпкан — Конн.

Від початку вересня до кінця грудня 1982 року до Українського Музею приєдналося: одна родина, як допомагаючий член, 9 родин, 27 звичайних членів і 38 пенсіонерів та студентів.

Разом .... 85 осіб

ПОЖЕРТВИ НА ПАМ'ЯТНИК НЕВІДОМИМ ВОЯКАМ УПА

16-го листопада 1982 року відійшов у Вічність

полк. Юрій Лопатинський-Калина

Замість квітів на Його могилу на фонд будови пам'ятника невідомим воякам УПА (на Комбатантському цвинтарі Українського православного цвинтаря в Бавнд Бруку) Друзі і Знайомі Покійного склали, згідно з першою проголошеною листою 7,261.00 дол.

Проголошуємо листу ч. 2 пожертв, які надійшли на адресу „Самопомочі" в Ню Йорку (Selfreliance F.C.U. Account No. 3171 UPA Monument, 108 Second avenue, New York, N.Y. 10003) на суму 2,300.00 доларів.

150.00 дол.: Релігійно-культурний центр при парохії св. Андрея в Норт Порт, Флорида.
По 100.00 дол.: Омелян і Тетяна Антоновичі, Мирослав і Іванна Мартинці, Мар'ян Чабан, Евстахій і Марта Яроші, Оксана Гаврищак-Рак, Роман і Анна Маци.
По 50.00 дол.: Ірена і З. Терлецькі, Анна і Христина Терлецька, Михайло Ґенца, Григорій Бакуменко, Джан і Сирна Басараби, Микола Цимбалістий, Олекса і Марія Шумили, Степан Войтович, Володимир Фриз, Станиця Об'єднання к. Вояків УПА в Рочестері, Н. Й.
40.00 дол.: Григорій і Марія Мидляки.
По 30.00 дол.: Ольга Муссаковська, Степан і Надія Костики, Роман і Омеляна Рогожі, Марія і Христина Карпевич, Роман і Люба Раковські.
По 25.00 дол.: Осип і Стефа Іванчуки, Євген і Ліда Яросевичі, Роман і Ліда Іваницькі, Марта і Ростислав Хомяки, Богдан і Анна Чапельські, Ярослав і Люба Федуни, Мирослав Лабунька, Ія Лабунька, Іван і Катерина Палюки, Іван і Текля Лики, Ольга Червінська, М. Березинський-Славко, Т. і Д. Снов, Роман і Галя Поритки, Стефан і Христина Люрх, С. Роль, Ольга Кобзяр, Павло і Олена Турули, С. Т. Мирошниченки.
По 20.00 дол.: Михайло Бохно, Василь і Марія Палідвори, Степан Адамчук, Осип Назаренко, Іван Петрик, Євгенія Курилович-Чапельська, Юрій і Олена Кисілевські, Володимир Грицин, Степан і Катерина Шевчуки, Теодор і Анна Спортони, Софія Ґоть, Ярослава Левицька, Володимира Гірняк, А. П. Веіл, Олена Вінтер.
По 15.00 дол.: Володимир і Іванна Кардаші, Марія і Віра Шепарович.
По 10.0 дол.: Михайло Климочко, Володимир Левицький, Максим Курис, Петро Саґаль, Антон і Стефанія Ганчарик.
5.00 дол.: Петро Біжок.

•

Поправка до листи ч. 1: має бути Іван і Галина Костюки, а не Іван і Галина Баб'юки; Яро Почапський — 20.00 дол., а не 16.00.

ОБ'ЄДНАННЯ к. ВОЯКІВ УПА

З жалем повідомляємо Рідню, Приятелів і Знайомих, що в п'ятницю, 11-го лютого 1983 р. упокоїлася в Бозі на 93-му році життя наша Найдорожча Мама, Бабуня і Прабабуня

бл. п.

ЮСТИНА з МАЛИШКІВ ШУСТ

ПАРАСТАС у вівторок, 15-го лютого о год. 8-ій веч. у похоронному заведенні Литвин і Литвин 1600 Stuyvesant Ave., Union, N. J.

ПОХОРОН в середу, 16-го лютого з того ж заведення до української католицької церкви св. Івана Хрестителя в Нюарку о год. 9:30 ранку, а опісля на цвинтар Hollywood Cemetery.

Горем прибиті:

дочка — МАРІЯ ПАВЛОВСЬКА
внуки — ВОЛОДИМИР з дружиною
АНТОН
правнучка — АННА

Ділимося сумною вісткою зі Земляками, Приятелями і Знайомими, що 11-го жовтня 1982 р. в Ітатібі, Бразилія відійшов у Вічність

бл. п.

ПЕТРО ПИЛИПОВИЧ ЛУКІЯНЕНКО

проживши 71 років

Залишив горем прибитих:

дружину — НІНУ
синів — ГЕНАДІЯ з дружиною ТАМАРОЮ і дітьми
ВІТАЛІЯ — з дружиною і дітьми
ПАВЛА

ПАНАХИДА за спокій душі бл. п. Петра буде відслужена в суботу, 19-го лютого 1983 р. о год. 6:30 веч. в церкві св. Арх. Михаїла у Міннеаполісі, Мінн.

Nina Lukianenko
Pizza e Almaida 75
Itatiba
Sao Paulo, Brazil, 13250

У СОРОКОВИЙ ДЕНЬ СМЕРТИ
Найдорожчого
ЧОЛОВІКА, БАТЬКА, ДІДУСЯ І ПРАДІДУСЯ

св. п.

СТЕПАНА СТЕЦИКА

будуть відправлені

ЗАУПОКІЙНІ СВЯТІ ЛІТУРГІЇ

в п'ятницю, 18-го лютого 1983 року
в церквах
св. Юра в Ню Йорку, Н. Й., о год. 7:45 ранку
і Царя Христа в Бостоні, Масс., о год. 9-ій ранку

Просимо згадати Покійного у своїх молитвах.

Дружина — МАРІЯ з родиною

ПОДЯКА

З Волі Божої, дня 13-го січня 1983 року в Торонто, Канада, на 73-му році життя, після довгої і важкої недуги, відійшов у Вічність

наш Найдорожчий МУЖ, БРАТ І РОДИЧ

бл. п. інж.

ВОЛОДИМИР Ф. КЕЦАЛА

Цією дорогою складаємо щиру подяку:

Всечеснішому о. д-рові Р. Даниляковi за похоронні відправи та о. О. Гошуляковi за участь в похоронах.

Д-рові В. Дебері за довголітню лікарську опіку та д-рові Р. Снігурі за піклування у шпиталі.

Родині, Приятелям і Знайомим за участь в Панахидах, несення домовини і відпровадження Покійного на місце Вічного Спочинку.

За усні, письмові та телефонічні вислови співчуття, квіти на домовину і пожертви на Служби Божі і добродійні цілі.

В. Антоновичеві за сердечну промову над могилою від Суспільної Служби Українців Канади, Відділ в Торонто та Ю. Пачовському за зворушливі прощальні слова від Приятелів на тризні.

Усім Приятелькам і Паням, що допомогли у приготуванні тризни.

В пам'ять Покійного зложено 763.00 дол. на „Поміч Україні" при Суспільній Службі Українців Канади — Відділ в Торонто.

Дружина — ОКСАНА
Брати — РОМАН і ЄВГЕН з дружинами і синами
Родина в Україні, США і Канаді

В ПЕРШУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
Найдорожчої ДРУЖИНИ
та Найдорожчої МАТЕРІ

бл. п.

ЕВГЕНІЇ АНАСТАЗІЇ СКАЛЬЧУК

будуть відправлені

ЗАУПОКІЙНІ СЛУЖБИ БОЖІ

в дні 22-го лютого 1983 р., о год. 7-ій ранку
в церквах:
св. Миколая у Філядельфії, Па.
та Непорочного Зачаття у Сан Франсіско, Каліф.

Про молитви за спокій Душі Покійної прохають:

ІВАН — чоловік
БОЖЕНА — донька з чоловіком ЕДВАРДОМ
ЯРОПОЛК — син з дружиною МАРТОЮ

В глибокому смутку повідомляємо, що дня 5-го лютого 1983 року, нагло, упокоївся в Бозі, на 79-му році життя,

наш Найдорожчий

МУЖ, БРАТ, ВУЙКО, ДІДО та КУЗЕН

сл. п.

СТЕПАН ЩУРОВСЬКИЙ

колишній начальник Маслосоюзу в Бельську, член Куреня „Лісових Чортів" та довголітній громадський діяч у Дітрійті, Миш.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ — в суботу, 12-го лютого 1983 року, о год. 9-ій рано з похоронного заведення Бугая, до церкви Непорочного Зачаття у Гамтремку, де була відправлена Служба Божа о год. 9:30 рано, а звідти на католицький цвинтар Монт Олівет.

Горем прибиті:

дружина — СОФІЯ
брат — ІВАН в Польщі
братанка — МАРІЯ з мужем ЛЬВОМ
сестрінок — РОМАН і АЛЯ РУДНИЦЬКІ зі синами

кузени:
інж. МИРОСЛАВ РАКОВСЬКИЙ з дружиною ГАЛЕЮ та сином інж. ЮРІЄМ, дружиною ЛЕСЕЮ та дітьми
д-р МИКОЛА ГРУШКЕВИЧ з дружиною МАРІЄЮ та сином д-р АНДРІЄМ,
та ІРИНА ГРУШКЕВИЧ з дітьми, внуками та правнуками

•

Родина просить, замість квітів, складати датки на Пласт або Патріярхат.

Загальні збори 361-го Відділу УНС в Ню Йорку

В суботу, 29-го січня ц.р., в 3-ій год. в Українському Народному Домі кімната ч. 23 відбулися звичайні Загальні збори 361-го Відділу УНС. Збори відкрив голова І.Яремчук, привітав присутніх; хвилиною мовчанки вшановано усіх тих, що відійшли у вічність в 1982 році.

Опісля він подав порядок нарад, який прийнято без змін. Вибрано призидію зборів у складі: інж. А.Сумик, предсідник, Г.Полчі, заступник, і С.Селешко, секретар. С.Селешко відчитав протокол з попередних Загальних зборів, який прийнято без змін.

Першим звітував голова І.Яремчук, який зреферував коротко про працю Відділу та участь делелеґатів 361-го Відділу в 30-ій Конвенції УНС, що відбулася в Рочестері, та труднощі в організуванні нових членів.

Секретар С.Селешко здав звіт з праці секретаріяту, що було доповненням до звіту з минулорічних Зборів. Опісля фінансовий секретар С.Чума здав звіт з фінансової господарки, докладно проаналізував усі цифри приходів і розходів, подав стан довжників за станом на 31-го грудня 1982 року, та вказав на труднощі стягання вкладок, на що має великий вплив великий відсоток безробіття, бо багато наших членів опинилося без праці і їм тепер тяжко виконати свої зобов'язання до Відділу. За Контрольну комісію звітував голова Р.Крупка, який дав точний і ясний образ фінансової господарки та руху членів до 31-го грудня 1982 року. Додатковий звіт за січень 1983, (стан до 20-го січня 1983 року) підкресливши, що усі прилоги, як приходові, так і розходові, є правно і формально оформлені, а книжки — касова, банкова і членства — дуже старанно проваджені.

В дискусії брали участь інж. А.Сумик і І.Яремчук. Вичерпну відповідь дав голова Контрольної комісії Р.Крупка. Після закінчення дискусії на пропозицію голови Р.Крупки уділено абсолюторію уступаючій Управі з признанням за її жертвенну і віддану працю.

Вибрано нову Управу в складі: І.Яремчук — голова, Б.Семенюк і Г.Полчі — заступники, С.Селешко — секретар, С.Чума — фінансовий секретар, М.Андрейко — касир, інж. А.Сумик і В. Лавро — члени Управи.

Контрольна комісія: Р. Крупка — голова, С.Літепло і М.Виноградник, члени.

По закритті зборів С.Чума попросив усіх присутніх на скромну перекуску, де продовжувано дискусію, як поліпшити організаційну систему, щоб допомогти придбати більше членів до Відділу.

Р.К.

В НЮ ЙОРКУ ДВА ХЛОПЦІ у віці 12 і 14 років підпалили людину, що спала на лавці одної із станцій підземки в Бронксі. Вони заявили, що зробили це для „фану" — приємности.

Валентин Мороз доповідав в Ню Йорку

Ню Йорк, Н.Й., (СВУ)-- У неділю, 16-го січня ц.р., тут у великій залі Українського Народного Дому виступив загально відомий публіцист і письменник д-р Валентин Мороз з доповіддю на тему „Українсько-жидівські стосунки", яка викликала серед численно прибувших слухачів глибоке враження і захоплення.

Д-р В.Мороз говорив щиро, відверто і ясно, подаючи правдиві історичні факти та з'ясовуючи їх на тлі сучасних українсько-жидівських взаємин. Зокрема доповідач вважав конечним шукати спільної мови з жидівською стороною проти спільного імперіялістичного ворога Москви.

На його думку така українська співпраця є можлива лише під певними ясно окресленими передумовинами, до яких належать: українсько- жидівські відносини повинні формуватися на принципі взаємної пошани, як рівний з рівним; ці відносини мусять формуватися, враховуючи існування великого арабського чинника; жиди не повинні ізолювати українське питання в світовій політиці, бо правильна розв'язка української проблеми в позитивному розумінні є також в інтересі жидівського народу.

Були заторкнуті важливі питання історичного минулого і сучасної доби. Поставлені вимоги В.Морозом зустріли гарячу прихильну реакцію понад 300 присутніх слухачів. Модератором цієї імпрези був представник Спілки Визволення України ред. Олекса М. Калиник.

По слідах...

(Закінчення зі ст. 2-ої)

рушевичі служили в артилерійській компанії. Вони загинули від мехіканських куль під Ґоліяд у Тексасі. На мемфіялі тексаських добровольців з дати 5-го лютого 1836 року, до Конвенції, на якій 2-го березня, 1836 року, була схвалена та проклямована незалежність Тексасу! між 185 власноручними підписами є підписи обох братів Петрушевичів, написані гарним чітким почерком: A. Adolph Petrussewicz і H. Francis Retrussewicz. Так теж вирізьблені їхні прізвища на ґранітовій плиті на могилі погиблих тексасців, як і на пам'ятнику біля місії Ля Багія недалеко форту Ґоліяд.

Однак у причинках польських істориків вони всюди — „поляки". Щобільше, можна завважити тенденційне деформування прізвища обох Петрушевичів, щоб надати їм польське звучання. Мєчислав Гайман, що його вважають літописцем польського побуту в Америці, в своїх працях згадує Франца Петрушевича і вперто називає його Piotrowicz, а Генрик Архацкі називає обох братів Pietrasiewicz. Цікаво, чи ті польські історики знають, що у польському листопадовому повстанні 1830/31 років брало участь чимале число української і литовської еліти? Вони були зорганізовані і боролися в рядах литовсько-руської леґії. Д-р Максимчук у згаданій своїй книжці подає за альманахом польської післялистопадової еміґрації Кросновського цілу низку непольських прізвищ, як Гучко, Кінь, Шеметило, Городиський, Лебедович, Хрестовський, уніятський священик Доманський і багато інших. Він пише, що в таборах на еміґрації у Франції польські військовики ворогували з військовиками непольського походження так, що ті останні для самооборони були створили в 1831 році в Парижі осібне для себе товариство, яке назвали „Товариство Литовське і Земель Руських". Брати Петрушевичі перебували в таборі в місті Безансоні близько швайцарського кордону. В цьому таборі було скупчене велике число військовиків з литовсько-руської леґії з листопадового повстання (стор. 221).

Від сучасних польських істориків тут, в Америці, які напевно добре ознайомлені зі Сходом Европи, можна б очікувати більш серйозних і більш об'єктивних праць, коли вони беруться писати про побут їхніх земляків в Америці.

Тут нагадується подія, що свого часу про неї писала наша преса, а яку слід навести як гарний приклад до наслідування. Про неї говорив наш славний американський генерал Сем Яскілка, колишній заступник команданта американського Корпусу морської піхоти. Він, промовляючи на Академії в 60-ліття проголошення Самостійности України в Дітройті, 22-го січня 1978 року, у своїй промові, між іншим, сказав: ...Недавно польські американські ветерани мені написали листа, що вони вважають мене за американця польського походження. Я запевняю вас, що заняло мене довгий час переконати їх, що мої батьки прийшли з України...

Батько ген. Яскілки приїхав до Америки ще перед Першою світовою війною із західньої Лемківщини і він гордився все тим, що він є русин. Сам ген. Яскілка, тепер на емеритурі, живе під Вашінгтоном. Хоч він і не говорить по-українськи, але завжди і при всіх нагодах він гордо підкреслює своє українське походження.

Вартість...

(Закінчення зі ст. 2-ої)

них кольорах.

Від рослини, схожої на фікусові породи, повіває надзвичайною екзотичністю в орнаментах, що їх взірці прийшли до нас (з Індії та Ірану) і запанували в неозоримій різноманітності, сполучаючись з мотивами від наших рослин.

Від всіх, як від зорового формного фонду, Таня Осадца вільно вибирає собі потрібні цінності, як елементи для свого власного, зовсім оригінального видива. Змінює їх обриси в новостворених сполуках з новознайденою колірністю, маючи свої вибрані українські прообрази для постійного вжитку: передусім тут соняшник.

До її комплексних узорів рослинного стилю, складених в такому характері, ніби вони призначені для тканин врочистого вжитку на празниковий час, із барвними тонами в їх найвищих реґістрах і однак чудово згармонізованими, — стають птахи: давні прибувці від східніх країн.

Перші — пав'ячої породи; часті гості в народних вишивках; була уява про птаха чарівничого, одного з райських, поряд фенікса. Образ набрав символічного значення в релігійному світлі: вісник невмиручости. Згодом настала зміна у вишивкових подобизнах його. Зменшується покружкований (з „очками") хвіст, а шестичасний чубчик, зведений до тричасности, збагачується додачами і переходить в алеґоричну діядемку, — ознаку освячених птахів. Урізноманітнюється виглядом: то він в леті, то він дзьобає ялинкового „морщуна", або клює ґроно винограду між красно окресленими звивинами галузок і узорчато поведеними „вусиками" їх.

„Десь клюють та й райські птиці вино-зелено". (П. Тичина: „Сонячні Клярнети").

Більшого значення, як зверхній райський птах, набуває фенікс: його вигляд приєднує собі казкові релігійні уявлення, і піднімається найзначнішою фігурою серед всіх птахів декоративного мистецтва; уособлює вселенську світляну силу, що відкрита через видиме полум'я сонця. Оповитий прекрасною фантастикою в леґендах і казках, він, коронована постать, весь обзолочений, з гарячими барвами окрас на хвостовому розгорті, променіє, як світоч. З ним виказалася мрія про безсмертя душі, що, неминучо зникнувши, як сонце ввечорі, потім підводиться з мертвої ночі; подібно стається з феніксом: проживши п'ятсот років, згорає, а з свого попелу відроджується знову, і так — без кінця.

З'являється казково-алеґорична жар-птиця; теж клює плоди та випиває квіткостан від рослин, що часом вкріплюється з горняті з чудодійною силою життяного джерела.

Серед птахів, хоч окреслених у ґраничній схематичності, але при живих і сильних барвах, голуби означають собою уяву про безвинні, мирні і добрі душі віруючих; беруть квіт радости від вічнозеленого дерева життя або плід істини: вже в християнському освітленні.

Орнаментна фігура сокола приймає значення від душі в святості життя: з подвигами віри. Близько до нього — півень; здебільшого втілює в собі згадку про учнів Христових. Голоси півнів віщують про скорий надхід сонця, як нову перемогу над силами темряви.

Через довгі століття в різних народів, передусім східніх, проходить, усталюючися на впорядковані повтори для ткані, особливо для килимів. — візерункова „одиниця", орнаментний комплекс; ідеальна, в багатстві мотивів, „пальмета". Посередині стебло чи стовбур сакральної рослини з квітковим завінчанням, а по сторонах симетризовано окреслюються складники, з котрих одні звичайні, а другі — в магічному значенні: оточені круговими чи іншими обводами і також їх сполуками.

Нові значення для орнаментних складників, посилено розвиваних, приходять від християнського вчення, однак при збереженні попередньої ролі вибраного дерева, як священно-райського. Воно, стоячи в центрі, об'єднує собою і тримає всі узорні мотиви, надаючи їм вищої цінности. Прибирає собі фантастично-чудесний вигляд, з новознайденими схемними формами для відомих листків, квітів і тварин, в їх надзвичайній стилізації та пояскравлености барв, або навіть і для казково-вигаданих істот.

Так творить і Таня Осадца, продовжуючи з модерністичною виробленістю стилю цей розвиток і подаючи дивовижно гарні взірці.

Старовинні орнаменти, як і теперішні етюди Тані Осадци, мають іноді кольори зовсім незвичайні для вибраних зображень. Це ставалося не раз. Наприклад, один з найвизначніших пейзажистів нашого століття Мартірос Сар'ян, вірменин, намалював оранку — на підніжжі гори — зеленими биками. Поруч нарікання. Але він не перший „переступник". На східній вишивці, виготуваній понад тисячу років тому, можна побачити зеленого лева. Врубель обіцяв намалювати бузок червоною барвою.

Тут, в орнаментних зразках, виконаних в точній техніці акварелі і темпери, всюди — несподіванки з винаходів, сміливо здійснених. Квіти, з незвичайною барвністю, сполучено в короновки, кошичкові цвітозбори, жезлинці, сонцюватки, парасольчини, букетці; вони запалюються в огненно-гарячих тонах, стаючи жар-квітами і зв'язуючись примхливою мережею галузок в досконало згоджену єдність, разом з листвиною і овочами та кольористими образками птахів. Часом все на візерунках розливається квітучим вогнем, ніби з'явленим з рослинного світу на незнаній плянеті.

Від багатства відважної уяви і вигадливої винахідливости малярки, сам орнамент, як форма образотворчого артизму, почасти переростає в нововідкриваний жанр його, перевищуючи красою і живою значністю — чимало осягів абстракціоністичности. Ми свідками такого постання в етюдах Тані Осадци. Вона тут новатор, як і її сусід у творчих пошуках — Теміс-токль Вирста. Відкривається чудовий просвіт у дорогоцінну ділянку нашого нащадства, ведену обрисами з найсивішої давнини в сучасність.

Українська Дивізія...

(Закінчення зі ст. 2-ої)

люційне підпілля. Отець д-р Іван Гриньох логічно з'ясовує, чому так було (див. його нарис у збірнику „Бій під Бродами"), але фактом є, що так було — і перед битвою під Бродами і після неї, вже навіть тоді, як численним полоненим в таборі Ріміні вдавалося вирватися відтіль і перебиватися почерез Альпи й Австрію до своїх родин у таборах в Західній Німеччині.

Речі безперечні і дискусійні

Є у підході до Української Дивізії речі безперечні, недискусійні, але є й дискусійні. Недискусійною є істина, що це було високоідейне, знаменито вишколене, здисципліноване українське військо. Признає це й німецький майор Вольф Дітріх Гайке, який у згаданій своїй історії Дивізії підкреслює її українську ідейність. Фактом є, що, всупереч усім сумнівам, чи варто було і чи треба було творити тоді, тому 40 років, Українську Дивізію, зголосилося до неї — за офіційними повідомленнями від 3-го червня 1943 року — „приблизно 80,000, з чого близько 50, 000 прийнято, а близько 13,000 пройшло бранку". На 1-ше грудня 1943 року було разом 1 2634 членів Дивізії, — а 20-го вересня 1944 — 12,901. Автор цих рядків писав про „7 000 полеглих за ідею" („Свобода" з 2-го серпня 1952 року, передрук у збірнику О. Лисяка „Бій під Бродами"), але це число — чув я згодом не раз, перебільшене. Проте до безперечних історичних істин належить, що Броди, разом із Крутами і Базаром, таки перейшли до леґенди, таки стали нерозривною частиною одної великої леґенди української збройної боротьби за державність.

Що тут дискусійне — це взагалі питання національних леґіонів у чужинецьких арміях. Є незаперечний факт, що різні леґіони різних поярмлених народів творились з думкою, щоби служити не країні, яка включала у свої збройні сили ці добровільні чужі формації, а служити власному народові, в ім'я власної визвольної ідеї. Але існують противники тези, що зброю треба брати від кожного і в кожному часі, без уваги на час і обставини. Творцям Української Дивізії присвічувала ідея мати свої вишколені збройні сили, щоб приготовитися на випадок, коли б повторився листопад 1918 року, і втриматися. Український збройний переворот у Львові з 1-го листопада втримався тільки три тижні, — створена нашвидку руку Українська Галицька Армія не могла опертися добре узброєній та вишколеній польській армії генерала Галлера. Йшли українські люди до Дивізії з таких самих ідейних спонук, як ішли до леґіону Українських Січових Стрільців, хоча тоді, в 1914 році, були куди кращі умовини для творення такого — хоча багато чисельно меншого — військового з'єднання.

Із рядів Української Дивізії вийшли десятки активних, добрих, конструктивних громадян. Крім названих уже, варт згадати такі прізвища: Всеволод Будний, Роман Гаєцький, Роман Данилюк, Роман Дражньовський, Михайло Ліщинський, Орест Слупчинський, Роман Турко, Юрій Ференцевич, Степан Шуган, — д-р Мирослав Малецький справедливо, гідно і чесно очолює дивізійну братію, — це тільки кілька прихапцем названих прізвищ, хай інші вибачать. Сорок років тому — це були молоді люди; вони тепер все ще становлять здоровий, тверезий, конструктивний стрижень громади. Не стало їхнього командира генерала Павла Шандрука, померли теж високі старшини родом з Дійової Армії УНР — Борис Барвінський і Михайло Крат. Залишили по собі добрі імена і добру славу.

Може тепер нема ще достатньо ясної історичної перспективи. Але якась історична перспектива вже таки настала. Ми можемо вже нині ствердити, що ряди Української Дивізії зосередили в собі українських людей, які по нинішній день становлять поважний актив в українському громадському конструктивному колективі у діяспорі. Ми можемо вже ствердити, що існуваня Української Дивізії, з усіма її темними плямами, причинилося до поширення і поглиблення леґенди української збройної боротьби і тим самим до поглиблення української традиції збройної боротьби. Темну пляму становлять жертви. Між тими жертвами були й такі світлі постаті, як Дмитро Паліїв, загин якого дотепер окутаний тайною. До темних плям належать такі брутальні німецькі старшини, як генерал Фрейтах чи інші маленькі люди, які повірили, що вони „юберменші." Але підводячи історичний балянс, треба ствердити, що в 40-ві роковини постання Української дивізії таки треба глибоко поклонитися усім тим, які пішли туди, щоб воювати не за Німеччину, а за Україну, і треба особливо глибоко поклонитися тіням тих, які за ту ідею віддали в рядах Української Дивізії своє життя.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

П'ЯТНИЦЯ, 25-го ЛЮТОГО 1983 р.

Ню Йорк, Н. Й. Звичайні загальні збори Т-ва Культура 457-ий Відд., о год. 6-ій веч. в домівці Літ.-Мист. Клюбу, 136 Друга Авеню, другий поверх, зі звичайним порядком нарад. До численної участи запрошує Управа Відділу: Ів. Керницький, гол., Галя Кіляр, фін. секр., Т. Шумилович, секр.

До
ВШ Членів УНС - Передплатників „Свободи"

Грудень, 1982

Вельмишановні Члени - Передплатники!

Делеґати 30-ої Конвенції УНСоюзу схвалили підвищити ціну передплати „Свободи" для членів УНСоюзу із $7.80 на $15.00 річно, беручи під увагу значно збільшені видатки Видавництва на поштові оплати, газетний папір та інші кошти.

Схвалена 30-ою Конвенцією підвишка передплати входить в силу від 1-го січня 1983 року, або від чергової дати платности квартальних, піврічних чи річних вкладок. Значить, Ваші вкладки, які включають передплату „Свободи", платні від 1-го січня 1983 року, або від чергової дати платности на квартальних, піврічних чи річних ставках після 1-го січня 1983 року, будуть збільшені на $7.20 у річному відношенні; $3.60 піврічно, $1.80 квартально та 60 центів місячно.

Така сама підвишка передплати "Свободи" зобов'язує і всіх тих членів УНС, які платять цю передплату окремо від своїх вкладок, висилаючи їх прямо до адміністрації „Свободи".

Нові ціни передплати для членів:
$15.00 річно, $7.50 піврічно, $3.75 квартально, $1.25 місячно.

ГОЛОВНА КАНЦЕЛЯРІЯ УНС